

VODIČ KROZ POSTUPAK RAZVODA BRAKA

Autori:

Aida Hidović, sudija Općinskog suda u Čitluku

Gordana Puljarević i Milica Bošković, sudije Općinskog suda u Mostaru

Novembar, 2022. godine

Uvod

Volja supružnika je jedan od osnovnih uslova održivosti braka. Uzajamna suglasnost dvaju volja je, ne samo uslov nastanka, već i uslov njegovog trajanja. Brak traje onoliko vremena koliko žele supružnici. U slučaju teškog i trajnog poremećaja bračnih odnosa, bračnim partnerima se daje mogućnost da podnesu zahtjev za razvod braka. Radi se o pravu na razvod koji ulazi u sferu privatnosti pa nije potrebno dokazivanja “nepodnošljivosti” zajedničkog života.

Postupak razvoda braka regulisan je Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine¹, a njegove posljedice se uređuju sudskom odlukom. U postupku razvoda braka se raspravlja samo o razvodu, a ukoliko postoje maloljetna djeca ili djeca nad kojim je produženo roditeljsko staranje, raspravlja se i o tome kod kojeg roditelja će dijete živjeti, način ostvarivanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi i o izdržavanu maloljetnog djeteta, odnosno punoljetnog djeteta nad kojim je produženo roditeljsko staranje.

U postupku razvoda braka bračni partneri se ne mogu odreći tužbenog zahtjeva, priznati zahtjev protivne stranke, niti se nagoditi, odnosno ne može se donijeti presuda zbog propuštanja, presuda na temelju priznanja, ni presuda na temelju odricanja. Odricanje od tužbenog zahtjeva ima isto pravno dejstvo kao i povlačenje tužbe.

U postupku razvoda braka se ne raspravlja o bračnoj stečevini jer je to odvojen postupak, ali razvod braka ima za posljedicu diobu zajedničke imovine koja se može vršiti, kako za vrijeme trajanja braka tako i poslije njegovog prestanka.

Šta je potrebno uraditi prije pokretanja postupka razvoda?

Ukoliko bračni partneri imaju zajedničku maloljetnu djecu ili djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje, kao i za vrijeme trudnoće žene, moraju prethodno proći postupak posredovanja, što je procesna pretpostavka za pokretanje postupka razvoda braka.

Šta se podrazumijeva pod postupkom posredovanja?

Posredovanje je postupak radi pokušaja mirenja bračnih partnera koji obuhvata i druge aspekte pružanja stručne pomoći u slučajevima poremećenih porodičnih odnosa. Posredovanje, kao zaseban institut ima za cilj pokušaj saniranja bračnih odnosa i nastavljanja bračne zajednice, kao i rješavanja posljedica razvoda braka ukoliko ne postoji mogućnost da se brak očuva. Odvija se u dvije faze: otklanjanje uzroka koji su doveli do poremećaja bračnih odnosa, te poboljšanje komunikacije bračnih partnera kako bi se prevazišli nastali konflikti i bračni partneri pomirili ili

¹ “Službene novine Federacije BiH”, broj: 35/05, 41/05 i 31/14

ukoliko to nije moguće, kako bi se što “bezbolnije” okončao postupak razvoda braka. Prema potrebi bračnim partnerima će se predložiti da posjete bračno savjetovalište ili druge ustanove koje im mogu dati potrebne savjete i pružiti pomoć.

Zahtjev za posredovanje mogu podnijeti i bračni partneri koji nemaju djece nad kojom ostvaruju roditeljsko staranje.

Kome se podnosi zahtjev za posredovanje?

Zahtjev za posredovanje podnosi se fizičkoj ili pravnoj osobi ovlaštenoj za posredovanje na čijem području podnosilac zahtjeva ima prebivalište, odnosno boravište ili na čijem području su bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište. Ovaj zahtjev se obično podnosi na pripremljenom obrascu uz koji se prilažu određeni dokazi (izvod iz matične knjige vjenčanih za bračne partnere, izvod iz matične knjige rođenih za maloljetnu djecu odnosno punoljetnu djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje i dokaz o prebivalištu podnositelja zahtjeva).

Lica ovlaštena za posredovanje su imenovana od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike i spisak tih lica objavljen je na web stranici Federalnog ministarstva rada i socijalne politike www.fmrsp.gov.ba.

Ukoliko posredovanje ne uspije i bračni partneri ostanu pri odluci da se žele razvesti, ovlašteni posrednik je dužan bračne partnere upoznati sa posljedicama razvoda braka, a posebno sa onim koje se odnose na djecu te nastojati da bračni partneri postignu sporazum o zaštiti, odgoju i uzdržavanju zajedničke maloljetne djece, odnosno djece nad kojim je produženo roditeljsko staranje kao i drugim pitanjima koja ulaze u sadržaj roditeljskog staranja.

Sporazum koji bračni partneri postignu u postupku posredovanja ima snagu izvršne isprave.

Šta ako bračni partneri u postupku posredovanja ne postignu sporazum?

Ako bračni partneri ne postignu sporazum ili ga postignu tako da ne odgovara interesima djeteta, organ starateljstva će na zahtjev ovlaštene osobe ili po službenoj dužnosti odlučiti o tome s kojim roditeljem će dijete živjeti; o načinu održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata maloljetnog djeteta/djece, odnosno punoljetnog djeteta/djece nad kojim je produženo roditeljsko staranje i roditelja sa kojim neće živjeti; o uzdržavanju i dr. pitanjima, koja odluka važi do pravosnažnosti odluke o razvodu braka.

Mogu li punomoćnici zastupati bračne partnere u postupku posredovanja?

Punomoćnici ne mogu prisustvovati u postupku posredovanja, niti zastupati bračne partnere već to moraju lično obaviti bračni partneri.

Koje su posljedice neodazivanja posrednikovom pozivu?

Ako se oba bračna partnera ne odazovu pozivu posrednika, a uredno su zaprimili poziv, postupak će se obustaviti. Ako se nakon obustave postupka posredovanja podnese tužba/zahtjev za sporazumni razvod braka, takav podnesak se odbacuje.

Postupak se neće obustaviti u slučaju izostanka bračnog partnera koji se nasilnički ponaša prema drugom bračnom partneru. U tom slučaju, fizička ili pravna osoba ovlaštena za posredovanje će provesti postupak posredovanja bez obaveze saslušanja tog bračnog partnera i saslušat će drugog bračnog partnera koji je pristupio.

Kada se pozivu posrednika odazove samo jedan bračni partner, a drugi koji je uredno pozvan ne pristupi, fizička ili pravna osoba ovlaštena za posredovanje će provesti postupak posredovanja i saslušati bračnog partnera koji je pristupio.

Šta ako je boravište bračnog partnera nepoznato ili mu je oduzeta poslovna sposobnost?

Zahtjev za posredovanje nije dužan podnijeti bračni partner ako je boravište drugog bračnog partnera nepoznato najmanje šest mjeseci ili ako mu je oduzeta poslovna sposobnost.

U kom roku je ovlaštena osoba dužna pokrenuti postupak posredovanja?

Osoba ovlaštena za posredovanje dužna je u roku od osam dana od podnošenja zahtjeva pokrenuti postupak posredovanja i pozvati oba bračna partnera da lično pristupe i sudjeluju u ovom postupku, te u roku od dva mjeseca okončati postupak posredovanja. Izuzetno, u naročito opravdanim slučajevima, ovaj postupak se može produžiti za jedan mjesec. Ako se tužba ili zahtjev za sporazumni razvod braka podnese prije okončanja postupka posredovanja, podnesak se odbacuje.

Kako se pokreće postupak razvoda braka?

Brak se može razvesti samo na zahtjev bračnih partnera, podnošenjem sudu tužbe za razvod braka ili zahtjeva za sporazumni razvod braka. Ako samo jedan bračni partner traži razvod postupak se pokreće podnošenjem sudu tužbe za razvod braka. Ako oba bračna partnera zahtjevaju razvod

braka, postupak se pokreće podnošenjem sudu zahtjeva za sporazumni razvod braka. Ako jedan bračni partner podnese tužbu za razvod braka, a drugi izričito izjavi da ne osporava osnovanost tužbenog zahtjeva, smatra se da su bračni partneri podnijeli zahtjev za sporazumni razvod braka. Ako jedan bračni partner odustane od zahtjeva za sporazumni razvoda braka, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, smatra se da je podnesena tužba za razvod braka.

Šta tužba/zahtjev za sporazumni razvod braka mora da sadrži?

Tužba/zahtjev za sporazumni razvod braka mora da sadrži:

- oznaku suda kojem se podnosi tužba/zahtjev za sporazumni razvod braka;
- ime, prezime i adresa prebivališta bračnih partnera, odnosno tužitelja i tuženog (ukoliko se podnosi tužba) ili ime, prezime i adresa prebivališta podnositelja zahtjeva (ako se podnosi zahtjev za sporazumni razvod braka),
- oznaku podnosi li se tužba za razvod braka ili zahtjev za sporazumni razvod braka;
- razloge zbog čega se traži razvod braka,
- imaju li zajedničke djece i njihov uzrast, odnosno imaju li maloljetnu djecu ili punoljetnu djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje;
- jesu li bračni partneri postigli sporazum sa kojim će roditeljem živjeti maloljetno dijete, odnosno punoljetno dijete nad kojim je produženo roditeljsko staranje, o načinu održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata maloljetnog djeteta /punoljetnog djeteta nad kojim je produženo roditeljsko staranje sa roditeljem sa kojim neće živjeti, iznosa na ime uzdržavanja maloljetnog djeteta odnosno punoljetnog djeteta nad kojim je produženo roditeljsko staranje, pribavljanja isprava i dr.
- jasno određen tužbeni zahtjev (zahtjev sudu da brak razvede, te donese odluku sa kojim će roditeljem živjeti maloljetno dijete, odnosno punoljetno dijete nad kojim je produženo roditeljsko staranje, o načinu održavanja ličnih odnosa i neposrednih kontakata maloljetnog djeteta /punoljetnog djeteta nad kojim je produženo roditeljsko staranje sa roditeljem sa kojim neće živjeti, te novčani iznos na ime uzdržavanja maloljetnog djeteta, odnosno punoljetnog djeteta nad kojim je produženo roditeljsko staranje koji je dužan plaćati roditelj koji ne ostvaruje roditeljsko staranje, o pribavljanju isprava i dr.

Uz tužbu/zahtjev za sporazumni razvod braka se kao prilozi podnose:

- izvod iz matične knjige vjenčanih (u originalu ili ovjerenoj kopiji);

- izvod iz matične knjige rođenih za svu djecu rođenu u braku (u originalu ili ovjerenoj kopiji);
- zapisnik o posredovanju (za bračne partnere kojim imaju maloljetnu djecu, odnosno punoljetnu djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje).

Jesu li parnične stranke/podnositelji zahtjeva za sporazumni razvod braka dužni platiti sudsku taksu na tužbu/zahtjev za sporazumni razvod braka i presudu i koliko iznose takse?

Stranke su dužne platiti taksu na tužbu/zahtjev za sporazumni razvod braka u iznosu od 180,00 KM, te taksu na presudu u iznosu od 180,00 KM sve po Tarifni broj 1. i 2. Zakona o sudskim taksama s tarifom Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije.²

Kada tužitelji/podnositelji zahtjeva za sporazumni razvod braka mogu podnijeti zahtjev za oslobađanje plaćanja troškova postupka?

Parnične stranke već prilikom podnošenja tužbe/zahtjeva za sporazumni razvod braka moraju istaknuti i zahtjev za oslobađanje od troškova postupka, te navesti razloge za to.

Sud može osloboditi parničnu stranku plaćanja takse i dr. troškova postupka ako, prema svom opštem imovinskom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno izdržavanje, svoje i svoje porodice.

Pri donošenju odluke o oslobađanju od plaćanja troškova postupka sud cijeni sve okolnosti a naročito prihode koje stranka ima i članovi njegovog domaćinstva, kao i broj lica koja izdržava.

Uz zahtjev za oslobađanje od troškova postupka neophodno je priložiti dokaze o prihodima podnosioca zahtjeva i njegovoj imovini, kao i članova njegovog domaćinstva (npr. uvjerenje Službe za zapošljavanje da je nezaposlen; uvjerenje Poreske upave da on i članovi njegovog domaćinstva nisu ostvarili prihode; uvjerenje Zamljišnoknjižnog suda, da nemaju imovine i dr. dokazi kojima dokazuju imovinsko stanje), a koja ne mogu biti starija od šest mjeseci (član 11. i 12. Zakona o sudskim taksama...)

Kada bračni partneri mogu podnijeti zahtjev za sporazumni razvod braka?

Bračni partneri mogu podnijeti zahtjev za sporazumni razvod braka ako je od sklapanja braka proteklo najmanje šest mjeseci.

² "Službene novine Hercegovačko-neretvanske županije", br. 4/2009, 2/2013, 5/2015, 7/2017 i 6/2018

Mogu li bračni partneri sami podnijeti tužbu /zahtjev za sporazumni razvod braka ili putem punomoćnika?

Bračni partneri mogu sami podnijeti tužbu/zahtjev za sporazumni razvod, a mogu se obratiti i uredu besplatne pravne pomoći radi sačinjena tužbe/zahtjev za sporazumni razvod braka, odnosno odgovor na tužbu, te pružanja pravnih savjeta.

U postupku razvoda braka bračni partneri mogu angažovati i punomoćnika (advokat, srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena zaključno, odnosno srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno) radi sačinjavanja tužbe/zahtjev za sporazumni razvod braka, odnosno odgovora na tužbu te zastupanja tokom postupka za razvod braka.

Može li se povući tužba za razvod braka?

Tužba za razvod braka se može povući bez pristanka tuženog, do zaključenja glavne rasprave, a sa pristankom tuženog dok se postupak pravosnažno ne završi. Kod sporazumnog razvoda, zahtjev se može povući dok se postupak pravosnažno ne završi.

U kom roku se može podnijeti tužba za razvod braka?

Pravo na tužbu u bračnim sporovima ne zastarjeva, niti je ograničeno drugim uslovima i rokovima, ukoliko Porodičnim zakonom nije drugačije određeno.

Prelazi li pravo na tužbu za razvod braka na nasljednike?

Pravo na tužbu za razvod braka ne prelazi na nasljednike bračnih partnera, ali nasljednici bračnog partnera koji je podnio tužbu mogu nastaviti već započeti postupak radi utvrđenja da je postojao osnov za razvod braka koji zahtjev se može podnijeti u roku od šest mjeseci od smrti bračnog partnera. Po isteku ovog roka, zahtjev se može istaknuti samo u posebnoj parnici.

Kome se podnosi tužba/zahtjev za sporazumni razvod braka?

U postupku razvoda braka nadležan je pored suda opšte mjesne nadležnosti i sud na čijem su području bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište. Ako je u bračnim sporovima sud u Federaciji nadležan zato što su bračni partneri imali poslednje zajedničko prebivalište u Federaciji, odnosno zato što tužitelj ima prebivalište u Federaciji, mjesno je nadležan sud na čijem su području bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište, odnosno sud na čijem području tužitelj ima prebivalište.

Može li u postupku razvoda braka tuženi bračni partner istaknuti protutužbu radi utvrđenja nepostojanja braka ili za poništenje braka?

Tuženi bračni partner može protiv drugog bračnog partnera u postupku razvoda braka istom sudu podnijeti protutužbu radi utvrđivanja nepostojanja braka ili za poništenje braka u kom slučaju sud po tužbi i protutužbi odlučuje istom presudom.

Koji su razlozi za razvod braka?

To su sve one okolnosti koje u konkretnom slučaju dovode do toga da su bračni odnosi ozbiljno i trajno poremećeni pa se objektivno ne može ostvariti zajednica života bračnih partnera.

Može li sud utvrđivati činjenice koje stranke nisu iznijele?

Sud može utvrđivati i činjenice koje stranke nisu iznijele te dokazivati i činjenice koje su stranke priznale u postupku, osim ako se zahtjeva sporazumni razvod braka.

Koja je uloga Centra za socijalni rad u postupku razvoda?

U postupku razvoda braka sud poziva organ starateljstva da sudjeluje radi zaštite interesa djeteta koji je ovlašten podnijeti svoj prijedlog i preduzimati druge radnje u postupku radi zaštite interesa djeteta, a naročito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove. Na zahtjev suda organ starateljstva je dužan, uzimajući u obzir uzrast i zrelost djeteta, dijete upoznati sa mogućnošću da sudjeluje u postupku u kojem se odlučuje o roditeljskom staranju te prikupiti podatke o ličnim, materijalnim, finansijskim i porodičnim prilikama djeteta/djece i roditelja (socioanamnestički podaci) i dati stručno mišljenje/prijedlog u pogledu povjeravanja, kontakata i izdržavanja djeteta sačinjeno od strane stručnog tima (socijalni radnik, psiholog, pedagog...)

Što se podrazumijeva pod roditeljskim staranjem?

Roditeljsko staranje obuhvata više prava i dužnosti roditelja prema djetetu. Roditelji imaju pravo i dužnost da čuvaju i podižu dijete tako što će se lično starati o zdravlju i životu djeteta. Roditelji ne smiju dijete podvrgnuti ponižavajućim postupcima i kaznama koje vrijeđaju ljudsko dostojanstvo, niti fizički kažnjavati. Odgoj djeteta je jedna od najdelikatnijih dužnosti roditelja usmjereno na duhovni i socijalni razvoj djeteta. Dijete ima pravo na obrazovanje, a roditelji imaju

dužnost da mu osiguraju osnovno i srednje obrazovanje te, prema mogućnostima i sposobnostima djeteta i visoko obrazovanje.

Roditelji imaju pravo i dužnost da zastupaju svoje dijete, odnosno da preduzimaju pravne poslove i procesne radnje u njegovo ime s tim što u određenim postupcima i poslovima ne mogu zastupati dijete, a to su pravni poslovi i radnje strogo vezane za osobnost djeteta, zatim poslovi koji se sklapaju između roditelja i djeteta i sporovi koji se vode između roditelja i djeteta.

Roditelji imaju pravo i dužnost da izdržavaju dijete do punoljetstva, a pod određenim uslovima i nakon toga. Sastavni dio roditeljskog staranja je pravo i dužnost roditelja da pod uslovima određenim zakonom upravljaju i raspolažu imovinom djeteta.

Roditelji imaju pravo živjeti sa svojim djetetom, osim ako to nije u interesu djeteta. Ako ne žive sa djetetom, oba roditelja su dužna održavati lične odnose i neposredne kontakte sa djetetom i poštovati veze djeteta sa drugim roditeljem, ukoliko sud ne odredi drugačije.

Roditelji su obavezni i odgovorni upoznati dijete sa njegovim pravima i omogućiti mu njihovo ostvarenje.

Mogu li se roditelji odreći roditeljskog staranja?

Roditelji se ne mogu odreći roditeljskog staranja.

Šta mora da sadrži odluka suda kojom se brak razvodi, ukoliko roditelji imaju maloljetnu djecu, odnosno djecu nad kojom je produženo roditeljsko staranje?

Presuda kojom se brak razvodi mora da sadrži odluku o tome sa kojim roditeljem će dijete živjeti; na koji način će se održavati osobni odnosi i neposredni kontakti maloljetnog djeteta i roditelja sa kojim neće živjeti, kao i roditeljsko staranje drugog roditelja, odnosno odluku o uzdržavanju.

Prilikom donošenja odluke o tome sud može uvažiti sporazum roditelja, ukoliko je to u najboljem interesu djeteta.

Šta se u postupku razvoda podrazumijeva pod “najboljim interesom djeteta”

U skladu sa člankom 3. Konvencije o pravima djeteta, načelo “najbolji interes djeteta” prepoznato je kao obavezujući profesionalni standard koji se primjenjuje u svim oblastima i granama prava na način da se u donošenju odluka koji utiču na dijete, prioritarno, mora voditi računa o njegovim potrebama i interesima uz uvažavanje svih okolnosti konkretnog slučaja. Donosioci odluka moraju uvijek imati na umu da one na više načina utiču na razvoj djeteta i odnos roditelja prema djetetu i

da je krajnji cilj ovih odluka osiguranje srećnog djetinjstva i odrastanja, tjelesnog i mentalnog zdravlja, te emocionalnog razvoja djeteta.

U postupku razvoda “najbolji interes djeteta” podrazumijeva pozitivan stav roditelja prema kontinuitetu roditeljskog odnosa djeteta i drugog roditelja; mogućnost roditelja da potrebe djeteta stave na prvo mjesto i prilagode im se; aktivno poticanje odnosa djeteta s drugim roditeljem i učešće drugog roditelja u životu djeteta; mogućnost razdvajanja uloge roditelja od uloge bračnog partnera; zaštita djeteta od partnerskih svađa; saradnja roditelja u donošenju važnih odluka za dijete; nepostojanje bilo kojeg oblika ovisnosti, nasilja u porodici, a posebno prema djetetu; duševne bolesti...

Vodeći se “najboljim interesom djeteta” sud može odlučiti o pojedinačnom staranju, odnosno povjeriti dijete na zaštitu, brigu i odgoj jednom roditelju ili odlučiti o zajedničkom staranju, a može dijete povjeriti na odgoj i čuvanje drugoj osobi ili ustanovi.

Pri donošenju ove odluke sud će uvažiti sporazum roditelja, ukoliko je to u najboljem interesu djeteta jer je sporazum roditelja najbolja garancija da će i roditelj sa kojim dijete ne živi uspješno izvršavati svoje obveze prema djetetu, a naročito dobrovoljno izvršavati obavezu uzdržavanja.

Uzima li sud u obzir želju djeteta? Može li se dijete saslušati pred sudom?

Konvencija o pravima djeteta sadrži pravo djeteta na sudjelovanje i slobodno izražavanje svog mišljenja o svemu što ga se tiče, u skladu sa uzrastom i zrelošću (člana 12. Konvencije). Pravo na izražavanje mišljenja ima veliki značaj u procesu formiranja djeteta u zdravu, odgovornu i samostalnu osobu.

Ukoliko je dijete sposobno da izrazi svoje mišljenje, što sud cijeni u svakom konkretnom slučaju, realizacija ovog prava u postupku razvoda braka nema karakter saslušanja, već neformalnog razgovora sa djetetom kako bi se čulo njegovo mišljenje i želja o svim pitanjima koja ga se tiču.

Najbolji interes djeteta nalaže da se sudjelovanje djeteta u sudskom postupku svede na što je moguće manju mjeru kako se ne bi narušila njegova emotivna dobrobit i kako ovaj razgovor ne bi bio za dijete stresno iskustvo. Da bi se to postiglo neophodno je dijete za to pripremiti i objasniti mu da ima pravo da izrazi svoje mišljenje, odnosno da to nije obaveza već njegovo pravo; da ono nije krivo za vođenje sudskog postupka; da su osjećaji straha sasvim prirodni i razumljivi i da ih slobodno može izraziti... Ukoliko postoji sukob roditelja, oko toga što je najbolje za dijete, dijete će za sud pripremiti Centar za socijalni rad.

Razgovor sa djetetom se odvija bez prisustva roditelja, uz obavezno prisustvo stručne osobe (pedagog, psiholog).

Šta ako tokom postupka razvoda braka Vaš partner odvede dijete sa sobom ili Vas izbací iz zajedničkog doma i zadrži dijete?

Ukoliko se to dogadi prije okončanja postupka razvoda braka potrebno je obavijestiti Centar za socijalni rad, policiju ili tužiteljstvo.

U kojim slučajevima sud donosi odluku o vještačenju?

Ukoliko se roditelji ne mogu dogovoriti o tome s kojim roditeljem će dijete/ca živjeti, o održavanju ličnih odnosa i neposrednih kontakata sa drugim roditeljem kao i u svim drugim pitanjima, sud ako ocijeni da je to potrebno, može donijeti odluku o vještačenju po vještoku psihologu i psihijatru.

Koji elementi se uzimanju prilikom određivanja visine doprinosa za uzdržavanje djeteta?

Prilikom određivanja visine uzdržavanja uzima se u obzir uzrast i potrebe djeteta; školske i vanškolske aktivnosti; socijalni i ekonomski uslovi u kojima živi; troškovi života uslovljeni mjestom življenja; mogućnost i sposobnost roditelja koji je dužan davati uzdržavanje; ukupna primanja obveznika uzdržavanja (plate, mirovine, invalidnine, prihodi od imovine i dr.); broj djece koju uzdržava uključujući i onu rođenu u drugim vezama do zaključenja glavne rasprave; prihodi roditelja s kojim će dijete živjeti, dob roditelja i njihovo zdravstveno stanje; stvarne mogućnosti da stiču povećanu zaradu i dr. Kao orijentir za to uzima se saopštenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, o prosječnim potrebama osobe koja zahtijeva uzdržavanje obzirom na troškove života, što se objavljuje jednom godišnje u „Službenim novinama Federacije BiH“, najkasnije do 1. marta tekuće godine (član 235. stav 4. Porodičnog zakona).

Jesu li roditelji, nakon punoljetstva djeteta, dužni doprinositi uzdržavanju?

Ako se dijete nalazi na redovnom školovanju roditelji su dužni, prema svojim mogućnostima, nakon punoljetstva osigurati uzdržavanje, a najduže do navršene 26. godine života. U tom slučaju punoljetno dijete, samostalno podnosi tužbu za izdržavanje protiv roditelja sa kojim ne živi.

Ako je punoljetno dijete zbog bolesti, fizičkih ili psihičkih nedostataka nesposobno za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, roditelji su dužni uzdržavati ga dok ta nesposobnost traje.

Može li bračni partner tražiti uzdržavanje?

Bračni partner koji nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad, ili se ne može zaposliti, ima pravo na uzdržavanje od svog bračnog partnera srazmjerno njegovim mogućnostima.

Do kada bračni partner može istaći zahtjev za uzdržavanje?

Zahtjev za uzdržavanje bračni partner može istaći do zaključenja glavne rasprave u postupku razvoda braka. Izuzetno bivši bračni partner može tužbom tražiti uzdržavanje u roku od jedne godine od prestanka braka ako su uslovi za uzdržavanje postojali u vrijeme zaključenja glavne rasprave i trajali do zaključenja glavne rasprave u postupku uzdržavanja.

Može li sud odbiti zahtjev za uzdržavanje bračnog partnera?

Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje bračnog partnera, odnosno razvedenog bračnog partnera ako se on bez ozbiljnog povoda od drugog bračnog partnera, grubo ili nedolično ponašao u bračnoj zajednici; ako bi obveza uzdržavanja predstavljala očitu nepravdu za drugog bračnog partnera; ako su bračni partneri kroz duže vrijeme odvojenog života potpuno samostalno osiguravali sredstva za vlastito uzdržavanje ili ako se iz okolnosti konkretnog slučaja utvrdi da bračni partner koji zahtijeva uzdržavanje, prestankom braka, koji je trajao kraće vrijeme, nije doveden u teži materijalni položaj od onog u kome se nalazio prilikom stupanja u brak.

Utiču li kreditna zaduženja na visinu doprinosa za uzdržavanje?

Kreditna zaduženja mogu uticati na visinu doprinosa za uzdržavanje samo u slučaju da roditelj, kao obveznik uzdržavanja dostavi dokaz da je kreditno zaduženje nastalo tokom bračne zajednice i da je iskorišteno za potrebe bračne zajednice (npr. kupovina stana/kuće u kojem ostaje živjeti dijete sa drugim roditeljem koji ostvaruje roditeljsko staranje). Pri donošenju takve odluke, zajedno s ostalim dokazima cijeni se trajanje otplate kredita i visina mjesečne rate kredita.

U kom roku sud mora donijeti presudu?

U postupku razvoda braka prvostepeni sud je dužan donijeti presudu, najkasnije u roku od 15 dana od dana zaključenja glavne rasprave.

Je li dozvoljena žalba u slučaju razvoda braka?

Žalba je u ovim vrstama sporova dopuštena i izjavljuje se Kantonalnom/Županijskom sudu putem Općinskog suda koji je donio odluku, u roku od 30 dana koji rok teče od dana donošenja presude (ukoliko je sud odredio datum donošenja presude), odnosno od dana prijema prepisa presude.

Mogu li se u žalbi iznositi nove činjenice i dokazi?

U žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj dokaže da ih bez svoje krivnje nije mogao iznijeti do zaključenja glavne rasprave kod prvostepenog suda i ako se njihovim iznošenjem i predlaganjem štite prava i interesi djeteta.

Iz kojih razloga se može pobijati presuda kojom se brak razvodi na temelju zahtjeva za sporazumni razvod braka?

Presuda kojom se brak sporazumno razvodi može se pobijati samo zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka; zbog toga što je pristanak na razvod dat u zabludi, pod uticajem sile ili prevare, kao i u slučaju da braćni partneri u postupku posredovanja nisu lično bili prisutni i sudjelovali u tom postupku.

Što ako je brak razveden u inozemstvu?

Strana sudska odluka izjednačena je sa odlukom domaćeg suda samo ako je priznata od suda u BiH, a što je propisano odredbama čl. 86.-96. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima³ koji se primjenjuje shodno čl. 458. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH⁴

Prijedlog za priznanje strane sudske odluke o razvodu braka se podnosi nadležnom Kantonalnom/Županijskom sudu u Federaciji BiH.

Kada brak prestaje?

Brak prestaje razvodom braka kada presuda suda postane pravomoćna.

³ „Službeni list SFRJ“, br. 43/82; 72/82; „Službeni list R. BiH broj: 2/92 i 13/04

⁴ „Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

Nakon pravomoćnosti presuda se dostavlja nadležnom matičnom uredu radi upisa činjenice razvoda braka u matičnu knjigu vjenčanih i matičnu knjigu rođenih za bračne partnere.

Može li se pravomoćna presuda o razvodu braka izmijeniti povodom prijedloga za ponavljanje postupka ili prijedloga za povrat u prijašnje stanje?

Pravomoćna presuda u dijelu odluke o razvodu braka ne može se izmijeniti povodom prijedloga za ponavljanje postupka, odnosno prijedloga za povrat u prijašnje stanje bez obzira je li neka od stranaka zaključila novi brak.

Prilog:

1. Tužba za razvod braka kada bračni partneri imaju maloljetnu djecu, odnosno djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje;
2. Tužba za razvod braka, bez djece
3. Zahtjev za sporazumni razvog braka kada bračni partneri imaju maloljetnu djecu, odnosno djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje;
4. Zahtjev za sporazumni razvog braka bez djece;
5. Zahtjev za oslobađanje od troškova postupka

1. Primjerak tužbe za razvod braka u postupku razvoda braka ako bračni partneri imaju zajedničku maloljetnu djecu odnosno punoljetnu djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje

Općinski sud u Mostaru

Tužitelj/ica: (ime, prezime, adresa).....

Tuženi/na: (ime, prezime, adresa).....

Radi: razvoda braka, donošenja odluke o roditeljskom staranju, načinu održavanja osobnih odnosa i neposrednih kontakata te izdržavanja

T U Ž B A

radi razvoda braka

Osnov za mjesnu nadležnost suda proizlazi iz odredbe člana 35. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH (sud opšte mjesne nadležnosti ili sud na čijem području su bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište).

Pravni osnov proizlazi iz odredbe članka 42. Porodičnog zakona Federacije BiH

I Parnične stranke su zaključile brak danagodine u koji brak je upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto..... pod rednim brojem.....za godinu.....

Dokaz: izvod iz matične knjige vjenčanih broj:od

II U braku je rođenozajedničke djece i to:

1.....

2.....

Dokaz: izvod iz matične knjige rođenih broj..... od godine (za svako dijete)

III Do poremećaja bračnih odnosa je došlo zbog različitih naravi uslijed čega je zajednički život postao nepodnošljiv.

Bračna zajednica je faktički prekinutagodine (ako je prekinuta navesti kada)

Dokaz: saslušanje parničnih stranka, prema potrebi

Zbog takvog stanja tužitelj je odlučio pokrenuti postupak razvoda braka, te je u tu svrhu pred Centrom za socijalni rad uproveden postupak posredovanja.

Dokaz: Zapisnik Centra za socijalni radbr..... odgodine

IV Imajući u vidu najbolji interes djeteta/djece s obzirom na uzrast i dosadašnji način života to se predlaže:

- Da se dijete/djeca povjere na brigu, čuvanje i odgoj (roditeljsko staranje)...majci/ocu;
- Da otac/majka ostvaruju osobne odnose i neposredne kontakte npr. vikendom u periodu oddo;
- ljetni i zimski raspusti.....
- vjerski i državni praznici.....
- rođendani.....
- Da otac/majka doprinosi uzdržavanju djeteta u mjesečnom iznosu od KM, odnosno ukupno zadjeceKM.

Obzirom da su odnosi između bračnih partnera teško i trajno poremećeni, isti nemaju volje za nastavkom zajedničkim životom te predlažu da sud donese sljedeću:

PRESUDU

Razvodi se brak između izaključen dana godine.... i upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto pod rednim brojem za godinu.....

Maloljetni sin/kći, će živjeti sa majkom/ocem....., kojoj/kojem se povjeravaju se na odgoj, brigu i čuvanje i koja/koji će vršiti roditeljsko staranje.

Nalaže se ocu/majci..... da omogući, redovno i neometano održavanje osobnih odnosa i neposrednih kontakata sa mldb. sinom i mldb. kćerkom, a koji će se obavljati na sljedeći način:

- danom/vikendom ... od do
- ljetne i zimske raspuste polovično ili
- vjerske i državne praznike naizmjenično ili....
- rođendane naizmjenično ili

Obvezuje se da na ime doprinosa za uzdržavanje mldb.sina..... i mldb. kćerke..... uplaćuje u mjesečnom iznosu od po KM za svako dijete, odnosno ukupno KM, doog u mjesecu za (npr. tekući ili prethodni) mjesec, na način da uplate vrši na (npr. na račun majke/oca dok za to postoje zakonski uslovi ili do drugačije odluke suda.

Dana:

Tužitelj/ica

potpis

2. Primjerak tužbe za razvod braka bez djece

Općinski sud u Mostaru

Tužitelj/ica: (ime, prezime, adresa).....

Tuženi/na: (ime, prezime, adresa).....

Radi: razvoda braka

T U Ž B A **radi razvoda braka**

Osnov za mjesnu nadležnost suda proizlazi iz odredbe člana 35. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH (sud opšte mjesne nadležnosti ili sud na čijem području su bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište).

Pravni osnov proizlazi iz odredbe članka 42. Porodičnog zakona Federacije BiH

I Parnične stranke su zaključile brak danagodine u koji brak je upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto..... pod rednim brojem.....za godinu.....

Dokaz: izvod iz matične knjige vjenčanih broj:od

II U braku nisu rođena zajednička djeca (*ili su rođena djeca koja su sada punoljetna i nad kojim nije produženo roditeljsko staranje u kom slučaju je potrebno dostaviti i izvode iz matične knjige rođenih za djecu kojima se to dokazuje*)

III Tokom trajanja bračne zajednice, uslijed različitih naravi i karaktera nastale su nesuglasice između bračnih partnera, tako da je zajednički život postao nepodnošljiv, a bračni odnosi trajno i teško poremećeni.

Bračna zajednica je faktički prekinutagodine (*ovo navesti samo ukoliko je bračna zajednica faktički prestala prije podnošenja tužbe*)

Dokaz: saslušanje parničnih stranka

Obzirom da su odnosi između bračnih partnera teško i trajno poremećeni, isti nemaju volje za nastavkom zajedničkog života te predlažu da sud donese sljedeću:

PRESUDU

Razvodi se brak između izaključen dana godine.... i upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto pod rednim brojem za godinu.....

Dana:

Tužitelj/ica

potpis

3. Primjerak zahtjeva za sporazumni razvod braka ako braćni partneri imaju zajedničku maloljetno dijete/djecu odnosno punoljetno dijete/djecu nad kojim je produženo roditeljsko staranje

Općinski sud u Mostaru

Podnositelj zahtjeva: (ime, prezime, adresa).....

Podnositelj zahtjeva: (ime, prezime, adresa).....

Radi: razvoda braka, donošenja odluke o roditeljskom staranju, načinu održavanja osobnih odnosa i neposrednih kontakata te izdržavanja

ZAHTJEV za sporazumni razvod braka

Osnov za mjesnu nadležnost suda proizilazi iz odredbe člana 35. Zakona o parničnom postupku FBiH (sud opšte mjesne nadležnosti ili sud na čijem području su braćni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište).

Pravni osnov proizilazi iz odredbe člana 42. Porodičnog zakona F BiH.

Parnične stranke su dana godine zaključile brak u, koji brak je upisan u matičnu knjigu vjenčanih koja se vodi za mjesto..... pod rednim brojem zagodinu.

Dokaz: Izvod iz Matične knjige vjenčanih za mjesto br..... od

Za vrijeme trajanja braka je rođeno ... djece i to: mldb. kći, rođena....., mldb. sin..... rođen.....i mldb kći....., rođena.....

Dokaz: Izvod iz matične knjige rođenih br. od..... godine za svako dijete

Tokom trajanja braćne zajednice, uslijed različitih naravi i karaktera nastale su nesuglasice između braćnih partnera tako da je zajednički život postao nepodnošljiv, a braćni odnosi trajno i teško poremećeni.

Dokaz: saslušanje stranka, po potrebi

Zbog takvog stanja podnositelji zahtjeva su odlučili pokrenuti postupak razvoda braka, te su u tu svrhu pred Centrom za socijalni rad uproveli postupak posredovanja.

Dokaz: Zapisnik Centra za socijalni radbr..... odgodine

Kako su ispunjeni svi zakonski uslovi za sporazumni razvod braka podnositelji zahtjeva predlažu da sud nakon provedenog postupka donese sljedeću:

PRESUDU

Razvodi se brak između izaključen dana godine.... i upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto pod rednim brojem za godinu.....

Mldb. sin..... i mldb kći će živjeti sa majkom/ocem....., kojoj/kojem se povjeravaju se na brigu, odgoj i čuvanje i koja/koji će vršiti roditeljsko staranje.

Nalaže se ocu/majci..... da omogući majci/ocu, redovito i neometano održavanje ličnih odnosa i neposrednih kontakata sa mldb. sinom i mldb. kćerkom, a koji će se obavljati na sljedeći način:

- danom/vikendom od do....
- ljetne i zimske raspuste polovično ili
- vjerske i državne praznike naizmjenično ili....
- rođendane naizmjenično ili

Obvezuje se otac/majka..... da na ime doprinosa za uzdržavanje mldb. sina..... i mldb. kćerke..... uplaćuje u mjesečnom iznosu od poKM za svako dijete, odnosno ukupno KM, do ... u mjesecu za ... (*prethodni ili tekući*) mjesec, na način da uplate vrši na račun majke/oca dok za to postoje zakonski uslovi ili drugačije odluke suda.

Dana; godine.

Podnositelj zahtjeva pod 1.

.....

Podnositelj zahtjeva pod 2.

.....

4. Primjerak zahtjeva za sporazumni razvod braka bez djece

Općinski sud u Mostaru

Podnositelj zahtjeva: (ime, prezime, adresa).....

Podnositelj zahtjeva: (ime, prezime, adresa).....

Radi: razvoda braka

ZAHTJEV za sporazumni razvod braka

Osnov za mjesnu nadležnost suda proizlazi iz odredbe člana 35. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH (sud opšte mjesne nadležnosti ili sud na čijem području su bračni partneri imali posljednje zajedničko prebivalište).

Pravni osnov proizlazi iz odredbe članka 42. Porodičnog zakona Federacije BiH

I Parnične stranke su zaključile brak danagodine u koji brak je upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto..... pod rednim brojem.....za godinu.....

Dokaz: izvod iz matične knjige vjenčanih broj:od

II U braku nisu rođena zajednička djeca (*ili su rođena djeca koja su sada punoljetna i nad kojim nije produženo roditeljsko staranje u kom slučaju je potrebno dostaviti i izvode iz matične knjige rođenih kojima se to dokazuje*)

III Tokom trajanja bračne zajednice, uslijed različitih naravi i karaktera nastale su nesuglasice između bračnih partnera, tako da je zajednički život postao nepodnošljiv, a bračni odnosi trajno i teško poremećeni.

IV Bračna zajednica je faktički prekinutagodine (*ovo navesti samo ukoliko je bračna zajednica faktički prestala prije podnošenja tužbe*)

Dokaz: saslušanje parničnih stranka, po potrebi

Obzirom da su odnosi između bračnih partnera teško i trajno poremećeni, isti nemaju volje za nastavkom zajedničkim životom te predlažu da sud donese sljedeću:

PRESUDU

Razvodi se brak između izaključen dana godine.... i upisan u matičnu knjigu vjenčanih za mjesto pod rednim brojem za godinu.....

Dana:

Podnositelj zahtjeva pod 1.

.....

Podnositelj zahtjeva pod 2.

.....

5. Prijedlog za oslobađanje od plaćanja troškova postupka

Ukoliko se traži i oslobađanje od troškova postupka, već prilikom podnošenja tužbe / zahtjeva za sporazumni razvod braka potrebno je istaknuti i:

PRIJEDLOG za oslobađanje od plaćanja troškova postupka

Moli se naslovljeni sud da podnositelja/e prijedloga..... (navesti ime i prezime) oslobodi/e od plaćanja troškova postupka budući da je/su nezaposleni, bez ikakvih primanja, te bi plaćanjem takse i drugih troškova postupka bilo dovedeno u pitanje nužno izdržavanje predlagatelja odnosno njegove/njihove porodice.

Kao dokaz se prilaže:

- 1.Uvjerenje Službe za zapošljavanje HNK/Ž-a odgodine
- 2.Uvjerenje Poreske uprave ... godine
- 3.Uvjerenje iz Zemljišnoknjižnog ... od ...godine
- 5.Uvjerenje MUP br..... odgodine
6. Drugi relevantni dokazi (navesti pojedinačno svaki)